

Iz Geodet. Uprave NR Bosne i Hercegovine

Prikaz radova geodetske službe u NR Bosni i Hercegovini u 1953. godini

Novi sistem oporezivanja, uzimajući za poresku osnovicu katastarski prihod, stavio je geodetsku službu pred jedan dosta obiman i delikatan zadatak. Konkretno, geodetska služba u kratkom vremenu treba da uspostavi katastar zemljišta — tamo gdje on ne postoji, odnosno da postojeći katastar dovede u takvo stanje i na onaj stepen da bi mogao poslužiti kao realna osnovica i instrumenat za oporezivanje na prihod od zemljišta.

S obzirom na kratak rok za izvršenje ovog zadatka prirodno je da su katastarski radovi ušli u prvi plan radnog programa geodetske službe. Prošla, 1952 godina, bila je za geodetsku službu sva u znaku intenzivnih radova na katastru zemljišta. Tekuće, 1953 godine, ovaj intenzitet vjerovatno će i porasti.

Međutim, to ne znači da geodetska služba nije bila angažovana i na drugim radovima, samo su ti radovi po svom obimu, u odnosu na radove na uspostavi katastra zemljišta, znatno manji.

U cilju upoznavanja javnosti, a napose naše stručne javnosti, jednim kratkim informativnim prikazom daćemo pregled o radovima koje je obavila geodetska služba na teritoriji Narodne Republike Bosne i Hercegovine. Prethodno ćemo dati jedan globalan pregled stanja katastra zemljišta u NR B i H.

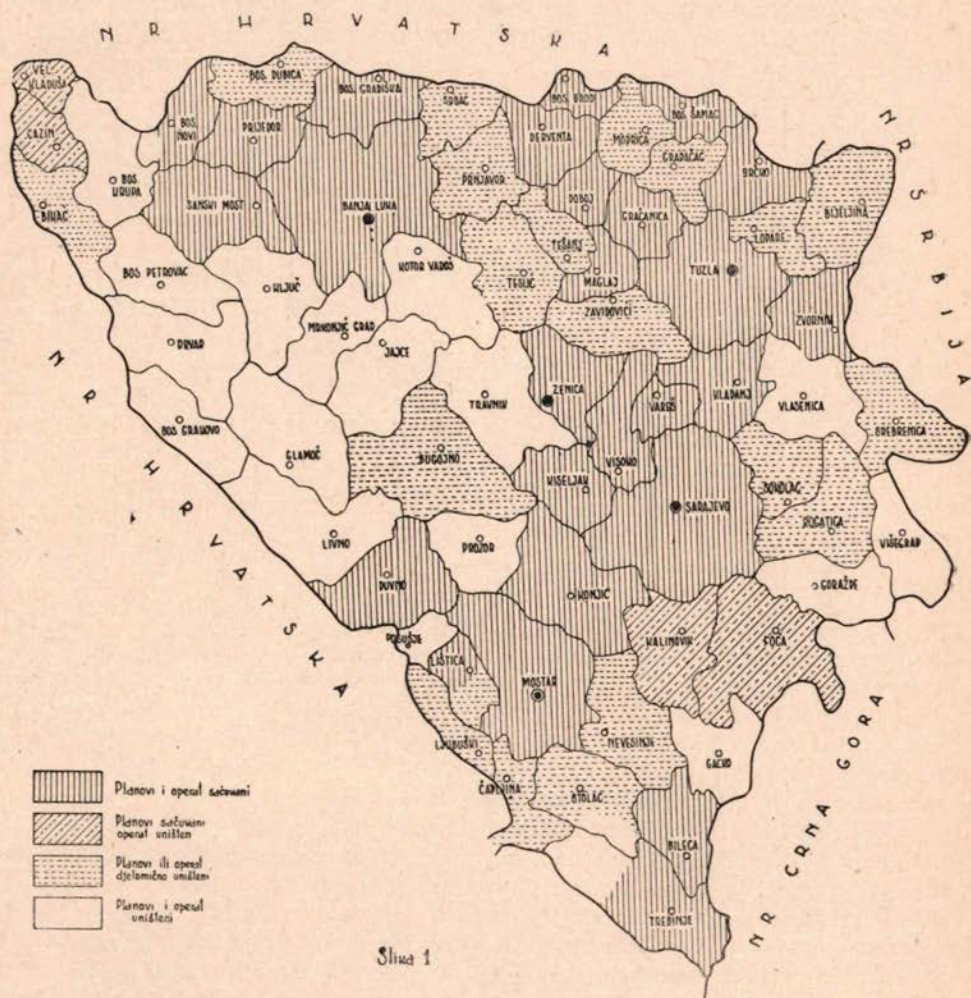
STANJE KATASTRA U NR B i H. Ni u jednoj narodnoj republici za vrijeme rata katastar nije toliko uništen i oštećen kao što je to slučaj u NR BiH. Oslobođenje naše zemlje zateklo je sačuvan katastar u svega 23 sreza od ukupno 55 srezova koliko ih je bilo u NR BiH 1945 godine. U ostalim srezovima, kako je to na slici 1. prikazano, planovi i operat su potpuno ili djelomično uništeni.

Odmah po oslobođenju zemlje prišlo se obnovi djelomično uništenih operata - a 1948 godine pristupilo se radovima revizije katastra. Revizija je vršena izlaganjem katastarskog operata na javni uvid u prisutnosti pretstavnika narodne vlasti. Na osnovu revidiranog stanja izrađeni su novi zemljišno-popisni listovi i sumarni spiskovi gazdinstava. Na ovaj način od 1948 do kraja 1951 godine izvršena je revizija katastra u 1.642 katastarske opštine (oko 40 srezova) u ukupnoj površini od 2,673.000 ha i 4,136.525 parcela. Revizija je vršena u etapama dajući prednost žitorodnim i ekonomski jačim srezovima. Uporedo sa revizijom, a naročito poslije revizije, rađeno je i na obnovi uništenih katastarskih operata, te je krajem 1951 godine obnovljen operat u 8 srezova. Obnova operata vršena je na osnovu zemljišne knjige s tim da se po obnovi operata izvrši revizija.

Prema tome, danom obnarodovanja Osnovnog zakona o društvenom doprinosu i porezima (januar 1952 g.) u NR BiH ostalo je da se uspostavi odnosno revidira katastar na površini od 2,447.000 ha, t. j. ukupne površine NR BiH od 5,120.000 ha. Područja na kojima je potpuno uništen katastar obuhvataju

površinu od 1,340.000 ha, dok na područja gdje je sačuvan odnosno obnovljen katastar, a nije još izvršena revizija katastra, otpada 1,107.000 ha.

IZVRŠENJE RADOVA. U 1952 godini rađeno je slijedeće: 1. popisni katastar, 2. revizija postojećeg katastra, 3. klasiranje zemljišta, 4. sređivanje i evidentiranje posjedovnog stanja u kat. operatima i pripreme za izračunavanje novog kat. prihoda i 5. novi premjer.

Popisni katastar. U srezovima u kojima je kat. operat potpuno uništen, a nije sačuvana ni zemljišna knjiga da bi se na osnovu nje kat. operat obnovio, prišlo se uspostavi katastra popisom zemljišta. Radovi su vršeni prema propisima Privremenog uputstva za ovu vrstu radova, izdatog od Glavne geo-

detske uprave pod br. 330/52, ali sa izvjesnim izmjenama uslovljenim specifičnim uslovima u NR BiH. Geodetska uprava NR BiH raspolagala je sa litografskim kopijama planova prvobitnog premjera. Ove kopije vrlo dobro su poslužile kao tehnička osnova za radove na popisnom katastru te je znatno olakšao izvođenje ovih radova. Tako, nije trebalo snimati sve granice kat. opština, jer su se granice kat. opština na ovim planovima dobrim dijelom slagale sa sadašnjim granicama. Omeđavanje i snimanje granica k. o. vršeno je samo tamo gdje su one bile promjenjene. Isto tako litografske kopije poslužile su kao dobra osnova za određivanje granica blokova.

Red. br.	S rez	Broj k. o.	Površina	Parcela
1	Foča	30	136.109	109.219
2	Bos. Krupa	52	86.142	86.029
3	Goražde	29	68.931	102.183
4	Kalinovik	7	37.803	18.791
5	Bos. Petrovac	33	93.600	80.714
6	Drvar	22	92.487	73.946
7	Bos. Grahovo	8	78.028	50.250
8	Trebinje (Ravno)	20	43.500	20.000
9	Bugojno (dio)	3	3.759	8.365
	Ukupno :	204	640.359	549.497

Od kat. operata na terenu su rađeni posjedovni listovi. U k. o. u kojima je vršen popis istovremeno sa dvije ili više popisnih komisija, posjedovni listovi na terenu nisu rađeni. Popis su vršile popisne komisije sastavljene isključivo od mjesnog stanovništva. Po završenom popisu i klasiranju zemljišta vršeno je izlaganje posjedovnih listova na javni uvid.

2. *Revizija katastra.* Revizija je vršena na dva načina: identifikacijom parcela na terenu i izlaganjem kat. operata.

Reviziju identifikacijom parcela vršili su geometri na terenu pomoću kat. planova i spiskova parcela ustanovljavajući pri tome za svaku parcelu posjednika, površinu i kulturu prema stvarnom stanju na terenu. Površine cijepanih parcela ustanovljavane su odmah na licu mjesta iz originalnih mjerenja ili ocjenom, pošto se cijepanje parcela zbog kratkoće vremena nije provodile definitivno u kat. planovima. Klasa zemljišta za parcele nepromjenjene u kulturi preuzimana je iz kat. operata, a za parcele promijenjene u kulturi klasa je utvrđivana prema susjednim parcelama iste kulture. Svi podaci upisivanj su odmah na terenu u novi spisak parcela. Isto tako na terenu su odmah sastavljeni i posjedovni listovi u koje su svakodnevno upisivane revidirane parcele. Nakon završetka radova u jednoj k. o. odmah je vršeno izlaganje posjedovnih listova, kojom su prilikom u njima izvršene sve ispravke i nado-

pune. Na ove radove Zavod za fotogrametriju Glavne geodetske uprave dao je izvjestan broj svog tehničkog osoblja.

Revizija izlaganjem kat. operata na javni uvid izvršena je uglavnom u onim srezovima u kojima je ona na ovaj način bila otpočela ranije. Ona je obuhvatila uglavnom pasivnije, ekonomski slabije srezove. Reviziju izlaganjem vršilo je administrativno manipulativno osoblje kat. uprava i gruntovničari.

3. *Klasiranje zemljišta* vršeno je u srezovima u kojima je uništen kat. operat i srezovima u kojima je kat. operat obnovljen na osnovu zemljišne knjige. Ukupno je izvršeno klasiranje su vršili agronomi, polj. tehničari i apsolvanti Poljoprivredno-šumarskog fakulteta — Sarajevo.

Red. br.	S rez	Broj k. o.	Broj parcela prije reviz.	Izvršeno		
				ha	parcela	
1	Višegrad	18	70.412	71.966	131.792	identifikacija
2	Vlasenica	30	69.104	109.025	119.918	
3	Bileća	23	92.229	63.332	109.544	
4	Gacko	15	73.081	73.615	107.152	
5	Nevesinje	25	70.579	92.337	98.360	
6	Travnik (dio)	6	3.982	4.997	6.218	
7	Mostar-grad	1	8.829	1.450	10.051	
8	Sarajevo-grad (dio)	7	17.253	9.000	24.956	
9	Bugojno (dio)	17	56.431	66.628	78.755	
10	Bugojno (dio)	9	25.795	36.944	36.120	izlaganje
11	Srebrenica (dio)	47	48.594	35.460	55.578	
12	Kladanj (dio)	18	17.866	56.575	23.465	
13	Sokolac (dio)	7	19.299	53.609	34.397	
14	Konjic (dio)	18	95.000	85.000	140.000	
15	Vareš (dio)	25	31.576	44.519	42.799	
16	Livno (dio)	8	25.543	39.787	45.000	
Ukupno:		274	725.573	844.344	1.062.105	

4. U srezovima u kojima je revizija katastra izvršena ranije bilo je potrebno da se u najvećoj mogućoj mjeri sredi stanje u kat. operatu i da se posjedovno stanje evidentira prema stanju na terenu. Najviše promjena nastalo je usljed reorganizacije zadrugarstva uopšte, a posebno usljed arondacija SRZ. Tako je u ovim srezovima samo u toku terenske sezone 1952 godine ustanovljeno na terenu raznih promjena sa i bez premjeravanja 10.570 slučajeva sa 69.150 parcela, a u istom periodu provedeno promjena kroz kat. operat. 11.628 slučajeva sa 43.849 parcela iz prethodne godine.

Sve ove poslove vršilo je osoblje katastarskih uprava, sreskih i gradskih narodnih odbora.

5. *Novi premjer.* Radovi na novom premjeru u 1952 godini ograničeni su na svega dva radilišta i to: premjer teritorijalnog područja NO sreza Bijeljina i premjer grada Mostara.

Premjer Sreza bijeljinskog započeo je još 1951 godine i to fotogrametrijom. Ovo su u NR BiH prvi radovi većeg obima koji se vrše fotogrametrijskim putem. Premjer se vrši u cilju izrade osnovne državne karte 1 : 5.000 i u svrhu izrade katastra zemljišta. Katastarski planovi izrađuju se u razmjeri 1 : 5.000. U 1951 godini izvršeno je obilježavanje i određivanje pomoćnih veznih tačaka i snimanje iz vazduha. Obilježavanje i određivanje tačaka izvršeno je na površini od 15.000 ha a snimanje na 40.000 ha.

U 1952 godini radovi su nastavljeni. Međutim, ni u 1952 godini na ove radove nije bilo moguće angažovati jače snage zbog velikih potreba u stručnom osoblju na radovima uspostave katastra. Znatnu pomoć u tehničkom osoblju dao je na ove radove Zavod za fotogrametriju GGU. Stručnjaci Zavoda vršili su određivanje pomoćnih veznih tačaka i dešifrovanje snimaka u brdskom dijelu terena. Gornja tabela prikazuje koliko je u 1952 godini izvršeno na ovim radovima po pojedinim operacijama.

Operacija	Jed. mj.	Količina
Snimanje iz vazduha	ha	60.000
Određivanje veznih tačaka	ha	70.000
Dešifrovanje u ravnom terenu	ha	23.100
Dešifrovanje u brdskom terenu	ha	8.000
Dopunski nivel.	km	61
Detaljni nivel.	ha	23.1000
Tehnički nivel.	km	1.080

Novi premjer grada Mostara započeo je 1951 godine. U 1952 godini izvršeno je snimanje na površini od 340 ha. Od ove površine 100 ha premjerili su učenici Geodetske srednje škole — Sarajevo za vrijeme praktičnih radova. Svega do sada premjereno je 552 ha. Detaljni premjer gradskog područja vrši se za razmjeru planova 1 : 500.

Na teritoriji NR BiH u 1952 g. vršeni su i radovi na nivelmanu visoke tačnosti. Provedeni su nivelmanski vlaci na pravcima Hum—Bileća—Nevesinje—Mostar (170 km) i Podromanija—Rogatica—Ustiprača (60 km). Ovaj nivelman izvršili su stručnjaci Zavoda za fotogrametriju GGU.

Na osnovu člana 54 a u vezi člana 21 Osnovnog zakona o društvenom doprinosu i porezima Vlada NRBiH, na predlog Ministra Generalnog sekretara Vlade NRBiH, donosim

N A R E D B U

O UTVRĐIVANJU GRANICA KATASTARSKIH OPŠTINA I OMEĐAVANJU POSJEDA ZA KATASTARSKI PREMJer

1) U cilju da se izvrši katastarski premjer odnosno ustanovi katastar zemljišta, vršiće se prethodno utvrđivanje granica katastarskih opština i omeđavanje posjeda za katastarski premjer.

2) Katastarska opština je osnovna teritorijalna katastarska jedinica. Svako selo (grad) sa zemljištem koje je u njegovom sastavu po pravilu čini jednu katastarsku opštinu i za nju se sastavlja jedan katastarski operat.

Svaka katastarska opština nosi naziv prema nazivu sela (grada).

3) Koje će katastarske opštine postojati na području sreza odnosno grada određuje Geodetska uprava NRBiH na predlog narodnog odbora sreza odnosno grada.

4) Utvrđivanje granica katastarskih opština vrši komisija koju sačinjavaju po dva pretstavnika sela (grada) iz onih katastarskih opština čije se granice utvrđuju i geodetski stručnjak koga odredi Geodetska uprava NRBiH.

Pretstavnike sela (grada) u komisiji određuje nadležni narodni odbor opštine odnosno grada. Određenim predstavnicima narodni odbor izdaje pismeno ovlašćenje za učestvovanje u radu komisije.

Radom komisije rukovodi geodetski stručnjak koji je član komisije.

5) Komisija pristupa radu na zahtjev geodetskog stručnjaka člana komisije, koji je dužan najmanje 7 dana prije početka rada komisije da obavjesti narodni odbor opštine odnosno grada o vremenu i mjestu rada komisije.

Izostanak određenih pretstavnika zainteresovanih sela ne spriječava rad komisije, ukoliko pored geodetskog stručnjaka u komisiji ima još najmanje dva pretstavnika sela (grada). Izostanak se mora konstatovati u zapisniku o radu komisije.

6) Granice svake katastarske opštine moraju se u prirodi ustanoviti i vidno obilježiti.

7) Opis granica katastarske opštine unosi se u zapisnik, koji potpisuju svi članovi komisije koji su učestvovali u njenom radu. Pa završetku utvrđivanja granica katastarskih opština zapisnik ovjerava nadležni narodni odbor opštine odnosno grada.

8) Geodetski stručnjak član komisije dužan je u slučaju spora nastalog kod utvrđivanja granica katastarske opštine da odmah o tome pismeno izvjesti organa iz tačke 9 ove naredbe koji je nadležan za rješenje toga spora.

Izveštaj treba da sadrži:

- a) približnu površinu spornog dijela;
 - b) približnu površinu kultura u spornom dijelu;
 - c) procenat posjednika iz jedne i druge katastarske opštine;
 - d) udaljenost spornog dijela od jednog i drugog sela (grada) po kojem je određen naziv katastarske opštine;
 - e) saobraćajne veze spornog dijela sa katastarskim opštinama koje su u sporu;
 - f) opis objekata po kojima ide svaka sporna linija;
- 9) Sporove o granicama katastarskih opština rješava;
- a) narodni odbor opštine za katastarske opštine sa područja istog narodnog odbora opštine;
 - b) pretsjednik narodnog odbora sreza odnosno grada za katastarske opštine sa područja raznih opština istog sreza odnosno za katastarske opštine sa područja grada;
 - c) Geodetska uprava NRBiH za katastarske opštine sa područja raznih srezova odnosno područja sreza i grada.
- Postupak oko sporova koji nastanu pri utvrđivanju granica katastarskih opština je hitan i mora se okončati najkasnije u roku od 30 dana.
- 10) Protiv rješenja narodnog odbora opštine kao i rješenja pretsjednika narodnog odbora sreza odnosno grada može se podnijeti žalba narodnom odboru sreza odnosno grada. Protiv rješenja Geodetske uprave NRBiH može se podnijeti žalba Ministru Generalnom sekretaru Vlade NRBiH.
- Žalba se podnosi u roku od 15 dana od dana saopštenja rješenja. Žalba se mora riješiti u roku od 30 dana.
- 11) Za izvršenje premjera i obnovu premjera u svrhu izrade katastra zemljišta posjedi se moraju omeđiti. Omeđavanje su dužni izvršiti posjednici odnosno organi upravljanja posjedom.
- Koji će se posjedi, na koji način i u koje vrijeme omeđiti određiće Geodetska uprava NRBiH.
- 12) Novčanom kaznom do 2.000 dinara kazniće se za prekršaj:
- a) član komisije koji zbog neopravdanih razloga ne učestvuje u radu komisije;
 - b) lice koje ometa izvršenje razgraničenja katastarskih opština;
 - c) lice koje u određenom roku ne izvrši omeđavanje posjeda po tački 11 ove naredbe.
- Lica koja u određeno mroku ne izvrše omeđavanje posjeda pored kazne snosiće i troškove oko naknadnog premjeravanja.
- 13) O sprovođenju ove naredbe staraće se Geodetska uprava NRBiH.
- 14) Ova naredba stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu NRBiH«.

Vlad. broj 363
19 maja 1952 godine
Sarajevo

Ministar
Generalni sekretar Vlade NRBiH,
Nakija Pozderac, s. r.
PRETSJEDNIK VLADE NR BIH,
Djuro Pucar, s. r.